

Liturgiemap PKN 2009

‘Cacao, c’est mon espoir’

Solidaridad

Colofon

Deze liturgiemap is een uitgave van Solidaridad

De Stichting Interkerkelijke Actie voor Latijns-Amerika Solidaridad is opgericht op 15 juni 1976, is statutair gevestigd in 's-Gravenhage en houdt kantoor in Utrecht. De stichting stelt zich ten doel steun te verlenen aan de pogingen van kerken, groepen en personen in Latijns-Amerika, Afrika en Azië om de mens daar in staat te stellen zelf vorm te geven aan de samenleving. Zij wil daartoe de betrokkenheid bevorderen van kerken, groepen en personen in Nederland bij activiteiten in Latijns-Amerika, Afrika en Azië die gericht zijn op de verandering van maatschappelijke structuren.

Solidaridad is een gezamenlijke activiteit van kerken in Nederland. In het algemeen bestuur zijn vertegenwoordigd de rooms-katholieke Kerk, de Protestantse Kerk in Nederland en enkele kleinere kerken zoals de oudkatholieke Kerk, de Doopsgezinde Broederschap en de Remonstrantse Broederschap.

Solidaridad

't Goylaan 15
3525 AA Utrecht
Tel. 030-2720313
Fax: 030-2720194
E-mail: info@solidaridad.nl
Internet: www.solidaridad.nl
Kamer van Koophandel Den Haag: 41150939

Gironummer voor giften 180 4444

Tekst en samenstelling: Paul Smeets, Maria Berends en Hilde Abma
Foto omslag: Olaf Hammelburg

Alle teksten uit deze uitgave mogen worden vermenigvuldigd, mits de oorspronkelijke bronnen worden vermeld.
© Solidaridad, Utrecht augustus 2009

Inhoudsopgave

Afkortingen	4
Inleiding	5
Solidaridad en cacao	6
Cacao is mijn hoop	7
Eerste zondag van advent	9
Inleiding bij deze zondag	9
Gebeden	10
<i>Gebed bij het aansteken van de eerste adventkaars</i>	10
<i>Drempelgebed of kyrie</i>	10
<i>Voorbede</i>	10
Voorbeeldpreek	11
Aankondiging voor de collecte	13
Bezinningstekst	13
<i>Maak ons tot uw volk</i>	13
Liedsuggesties	15
Tweede zondag van advent	17
Inleiding bij deze zondag	17
Gebeden	18
<i>Gebed bij de tweede kaars</i>	18
<i>Voorbede</i>	18
Voorbeeldpreek	19
Aankondiging voor de collecte	21
Bezinningsteksten	21
<i>Kerstmis voor de cacaoboeren</i>	21
<i>Gebed van een cacaoboerin</i>	22
Liedsuggesties	22
Derde zondag van advent	23
Inleiding bij deze zondag	23
Gebeden	24
<i>Gebed bij de derde kaars</i>	24
<i>Lied: Deze wereld omgekeerd</i>	24
Voorbeeldpreek	25
<i>De toekomst beamen</i>	25
Aankondiging voor de collecte	27
<i>Wees licht in ons bestaan</i>	28
<i>Bidden om opstandigheid</i>	29
<i>Zwarte moeder</i>	30

Vierde zondag van advent	31
Inleiding bij deze zondag	31
Gebeden	32
<i>Weef ons tot een mantel van gerechtigheid</i>	32
<i>Openingsgebed</i>	32
<i>Kyrie</i>	32
<i>Voorbede</i>	33
<i>Drempelgebed</i>	33
Voorbeeldpreek	34
Gebed	35
<i>De droomkoning</i>	35
Aankondiging voor de collecte	36
Verhaal	36
Om te zingen	36

Afkortingen

Liedboeken worden als volgt afgekort:

GvL	Gezangen voor Liturgie
LvK	Liedboek voor de Kerken
LD	Laus Deo bundel
PP	Petrus en Paulus bundel
Rsb	Randstadbundel
T	Tussentijds
ZG	Zingend Geloven
VL	Verzameld liedboek

Inleiding

Ook dit jaar weer stelde Solidaridad een liturgiemap samen die gelezen en gebruikt kan worden tijdens de advent (vieringen). Aan de basis ervan staan het verlangen en de verwachting dat God in deze wereld zal komen om een einde te maken aan alle onrecht en verdriet. Delend in dit verlangen en met behulp van deze teksten kunt u solidariteit vieren en op weg gaan naar kerstmis. De persoonlijke verhalen van producenten en arbeiders in ontwikkelingslanden vormen daarvoor de basis. Ze komen in deze map aan het woord in portretten en hun verhalen worden verbonden met de evangelieteksten van Lucas die dit jaar op het rooster staan (rooms-katholiek Lectionarium (OLM) en Alternatief Leesrooster (AL)). Ze sporen ons aan tot solidariteit, maar ook tot het gaan van wegen die bijdragen aan het tot stand laten komen van hun droom; een rechtvaardigere wereld.

De titel van de liturgiemap luidt *Cacao, c'est mon espoir* – Cacao is mijn hoop – en voert ons mee naar de cacaoplantages in Ivoorkust en Ghana, waar kleine boeren de cacao verbouwen waar onze kerstkransjes van zijn gemaakt. Achter ieder product schuilt een mens met een verhaal - een verhaal over een bestaan in waardigheid, of over uitbuiting en armoede. De huidige wereldmarkt wordt gekenmerkt door vergaande anonimiteit. We weten niets over de handen die onze producten maken. Hoe kunnen we ons dan verantwoordelijk voelen? Verhalen en beelden kunnen deze leemte vullen. Het zijn de noodzakelijke bouwstenen voor solidariteit.

Voor vier adventzondagen wordt zeer compleet materiaal aangeboden dat eenvoudig aansluit bij wat er liturgisch al beschikbaar is. Ook als u niet vier weken lang wilt werken met het adventproject van Solidaridad kan het materiaal waardevol zijn. Bladert u gerust de map door. Laat u inspireren door de vele ideeën en suggesties die gedaan worden. U kunt er bijvoorbeeld vrij uit putten bij het voorbereiden van een preek, of u kunt een keuze maken uit de vele gebeden en liederen, soms afkomstig uit Latijns-Amerika maar ook uit de eigen kerken en uit eigen ontwikkeld materiaal. Gemeenten die het gemeenschappelijke rooster volgen, kunnen tevens gebruik maken van de map die voor de rooms-katholieke kerk is ontwikkeld. Het gemeenschappelijke rooster komt namelijk overeen met dat van de rooms-katholieke *ordo lectionarium*.

Het alternatieve leesrooster beslaat dit jaar een doorgaande lezing van het eerste hoofdstuk van het evangelie van Lucas. Deze verhalen – ook wel de kindheidsverhalen genoemd – vertellen de aankondiging van de geboorten van Johannes de Doper en Jezus. Voor Lucas komt de Messias niet uit de lucht vallen, maar een reeks van koningen, profeten en priesters is hem voorgegaan. Daarom rijmt Lucas zijn verhalen op de oude verhalen van het Oude Testament en ademt zijn evangelie een duidelijke continuïteit en verbondenheid met de Hebreeuwse Bijbel. Ook de verhalen over de aankondiging van de geboorten van Johannes de Doper en Jezus in de eerste hoofdstukken ademen deze verbondenheid. Johannes wordt geboren uit een vrouw, Elisabet, die, net als Sara, Rebekka en Rachel – de aartsmoeders van het volk Israël – onvruchtbaar waren, maar die door Gods genade niettemin zonen baarden, net als de moeder van Simson in de tijd van de richteren onvruchtbaar was, en Samuël in de tijd van de koningen door de onvruchtbare Hanna het leven geschonken werd. Jezus wordt echter geboren uit Maria, een jonge vrouw – een maagd zelfs nog – die staat voor de vervulling van een oude belofte, een zoon Gods. Een zoon van Godswege. Een vader en moeder richten een lofzang aan over de aanstaande geboorte van hun kind. Ze zijn door God gezien. Zacharias zingt erover in het Benedictus en Maria in haar Magnificat. Hier komt het thema van de onrechtvaardige verhoudingen die rechtgezet worden aan de orde; een thema dat een belangrijk thema van Lucas is.

Onrechtvaardige verhoudingen die rechtgezet worden omdat aan mensen recht gedaan moet worden wil het Koninkrijk Gods doorbreken. In de inleidingen van de aparte adventzondagen en de preekopzettingen zal hier op teruggekomen worden.

Solidaridad en cacao

In Ghana en Ivoorkust werkt Solidaridad sinds 2008 aan het verduurzamen van de cacao productie. Trainingen helpen boeren om duurzamer te produceren en te voldoen aan de criteria van UTZ CERTIFIED. In de trainingen is extra aandacht voor de positie van vrouwen, die vaak een groot deel van het werk verzetten. In de zomer van 2009 ontvingen zo'n 2000 gezinnen de eerste UTZ certificaten. Belangrijker dan de jaarlijkse controle, is de ondersteuning die de producenten krijgen bij bodembeheer, veilig gebruik van bestrijdingsmiddelen, onderhoud van de cacao bomen en de toegang tot afzetmarkten. Betere kwaliteit en hogere opbrengsten moeten zorgen voor een beter inkomen in een van de armste landen ter wereld. Ivoorkust produceert 40% van alle cacao ter wereld. De ontwikkeling van het land wordt al jarenlang bedreigd door armoede, geweld, corruptie, slechte infrastructuur, analfabetisme en gebrekkige gezondheidszorg. Corruptie en de liberalisering van de cacao sector in Ivoorkust hebben de Ivoiriaanse overheid ervan weerhouden om te investeren in de cacao sector. En de verwachte private investeringen bleven uit.

In Ghana, dat van begin af aan verzet heeft geboden tegen de liberalisering, heeft de cacao sector juist een cruciale rol gespeeld in de strijd tegen armoede. Investerings van de Ghanese overheid hebben de sector verder ontwikkeld. De productie is de laatste jaren gegroeid en is van betere kwaliteit. De regio is verantwoordelijk voor 70% van de wereldproductie. De helft van de wereldwijde cacao productie bereikt via de Amsterdamse haven de consument.

De Ivoiriaanse regering haalt een groot deel van haar inkomsten uit belastingen op cacao. Veel tropisch regenwoud aan de zuidkust van het land is in de loop der jaren gekapt om plaats te maken voor kleinschalige cacao teelt. Door slecht bodembeheer raakt de grond snel uitgeput, waardoor na verloop van tijd nieuwe grond nodig is om cacao aan te planten. Bovendien heeft de cacao teelt veel last van schimmels en plagen. De oorzaak hiervan is veelal slecht bodembeheer en slecht onderhoud van de gewassen. In de teelt worden fungiciden en pesticiden gebruikt die een groot risico vormen voor de gezondheid van de boeren en het milieu. Veel van deze middelen zijn in Europa verboden. Gebrek aan kennis over veilige toepassing veroorzaakt veel ongelukken en vervuiling van bodem en water. De inzet van kinderen op het familiebedrijf komt veel voor in Ivoorkust. Een deel van de kinderen doet gevaarlijk werk zoals werk met pesticiden en ontginnen van nieuwe landbouwgrond.

De cacao verwerkende industrie toont de laatste jaren grote interesse in duurzame cacao. Niet verwonderlijk, want zowel de productie als de kwaliteit van cacao staan onder zware druk. Solidaridad en UTZ CERTIFIED hebben vanaf 2007 samenwerking gezocht met de cacao producenten, de verwerkende industrie, het WWF en Oxfam Novib. Samen ontwikkelden ze de UTZ standaard voor duurzame cacao. Nestlé, Ahold, Mars (o.a. Mars, Twix, M&M's), Heinz (o.a. Kwatta, De Ruijter, Venz) en een groeiend aantal handelsbedrijven en buitenlandse merken hebben zich inmiddels aangesloten bij het programma. In het najaar van 2009 wordt de eerste gecertificeerde cacao in Amsterdam verwacht. In 2010 worden de eerste repen met het UTZ CERTIFIED *Good Inside* logo in de schappen van de winkels verwacht.

Cacao is mijn hoop

In dit adventproject krijgen de boeren en boerinnen achter de cacao een gezicht; in hun mogelijkheden en rijkdom, in hun vragen en verlangens. Hier vertellen we de verhalen van hen die er voor God toe doen. Het verhaal van Madame Simone Gohou is zo'n verhaal. 58 jaar oud is ze en ze woont in Blaou, een van de vele dorpjes in Bas-Sassandra, een belangrijke cacaostreek in het zuidwesten van Ivoorkust. Ongeveer de helft van alle cacao productie komt uit dit deel van het land. Voor haar inkomen is Madame Gohou afhankelijk van de cacao. Sinds de dood van haar man Jean, nu tien jaar geleden, stond ze er lange tijd alleen voor in het grootbrengen van hun vijf kinderen. De kinderen zijn nu allen boven de 18 jaar oud.

“Het was een zware tijd”, vertelt madame Gohou, “maar gelukkig is er een sterke onderlinge verbondenheid tussen de mensen in ons dorp. Ik ben in Blaou geboren en hier kennen we elkaar goed en bieden we elkaar waar mogelijk hulp. Het leven in Blaou is niet eenvoudig. Er is geen elektriciteit en er is geen zuiver water of een waterput. Ons dorp ligt ver van de weg en is vaak nauwelijks te bereiken. De kinderen moeten dagelijks vele kilometers lopen naar school.”

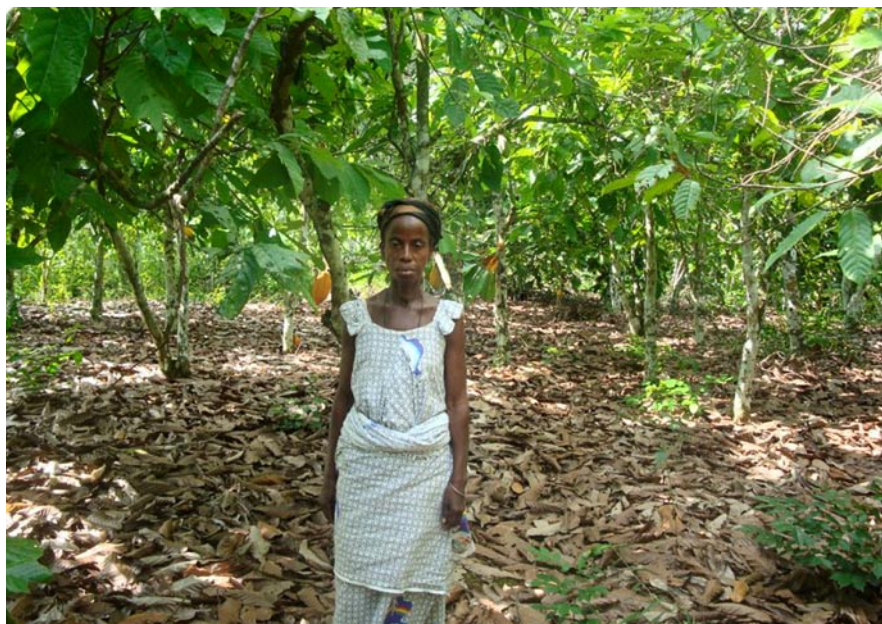
“Ik maak me zorgen, want mijn cacaobomen zijn oud en hebben daardoor een lage opbrengst. Ze dienen vervangen te worden. Maar de hoge kosten voor bestrijdingsmiddelen en de lage opbrengst maken dat ik de kosten voor nieuwe aanplant niet kan betalen”.

“Mensen van de cacaocoöperatie COOPAGA, waar ik lid van ben, kwamen naar ons dorp. Ze maakten mij enthousiast voor het programma van UTZ CERTIFIED. Met andere leden van de coöperatie in onze gemeenschap kregen we groepsgewijs verschillende trainingen. Niet in het dorp, maar gewoon tussen de bomen in de praktijk. Dat versterkt ons gemeenschapsgevoel en onze coöperatie”.

“Drie wensen hopen we in de toekomst als gemeenschap te realiseren: een waterpomp, een medische post en alfabetisering. Zonder cacao kan ik niet leven”, verzucht Madame Gohou, “cacao, c'est mon espoir”.

Namens Solidaridad wensen we u en uw kerkelijke gemeente een mooie en goede adventtijd toe. We hopen dat u met plezier gebruik zult gaan maken van deze teksten.

De samenstellers

Madame Gohou op haar cacaoplantage.

Eerste zondag van advent

29 november 2009

Lezingen bij deze zondag

Zach 14,4-9

Luc 1,1-25

Inleiding bij deze zondag

De laatste zondag van het kerkelijk jaar wordt direct gevolgd door de eerste. Dat is logisch; het maakt de cirkel rond. Zo zeggen we dat. Zo voelt het vaak. Maar eigenlijk is het andersom. De eerste zondag wordt voorafgegaan door de laatste. Vanuit ons geloof staat het leven niet in het teken van einde, maar van de voortgang, van het steeds weer opnieuw beginnen. Steeds weer opnieuw *mogen* beginnen. Want dat is niet vanzelfsprekend. Zoals gezegd; het voelt vaak anders. Wij komen vaak niet los van ons verleden, van ons levensverhaal.

De maand december is voor ons de maand geworden die we, als het even kan, genoeglijk willen doorbrengen. Als we al wat nadenken, dan het liefst een beetje nostalgisch, mijmerend; het moet vooral gezellig blijven. En als het niet zo gezellig is, dan houden we de schijn op. Voor onszelf en zeker voor anderen. Hoe moeilijk het ook is, anderen hebben niets te maken met ons gevecht om het leven vol te houden.

Zo is december een maand geworden die in onze beleving heel anders aanvoelt dan de betekenis die advent had vanuit de christelijke traditie. Het evangelie sluit vanzelfsprekend aan bij die oude betekenis van advent; het is een tijd van verwachting, van hoop op verandering, het is een tijd die ons voorbereidt op een nieuw begin. Vanaf de eerste zondag worden we geholpen op scherp te staan. Er staat iets te gebeuren. Let op, wees waakzaam! Het kan ons zomaar overkomen. Jou, mij, jong of oud. Een te oude vrouw, een te jong meisje kunnen zwanger raken. En alles wordt anders.

Gebeden

Gebed bij het aansteken van de eerste adventkaars

God, vandaag zijn we bijeen
De eerste kaars brandt
Het licht overwint de duisternis
En de contouren van datgene waarop we wachten worden zichtbaar

God, leid ons naar Bethlehem
Op weg naar hem naar wie wij uitkijken
Naar een visioen van hoop
Voor de cacaoboeren in Ivoorkust
Naar een leven van solidariteit
Met de cacaoboerinnen in Ghana

God, laat uw licht schijnen
In ons leven en in de wereld

Drempelgebed of kyrie

Nu de wereld wankelt
En het donker wordt
Houd ons staande
Vervul uw beloften
Laat de schepping nieuw herboren worden
Beëindig de nacht
Die de wereld verduistert
Ontsteek in ons midden uw licht
In de mens die recht doet
Die ons doet zien met nieuwe ogen

Met de cacaoboeren en –boerinnen bidden we:
'Zie ons, hoor ons,
Laat ons niet alleen, vergeet ons niet.
Laat het licht worden,
Laat de dageraad aanbreken.'

Voorbede

God, bron van leven,
Wij danken U dat U naar ons roepen hoort
En naar het roepen van hen
Wier stem gesmoord wordt
Wij danken U voor de hoop en verwachting
Die doorklinken in Uw Woord
De belofte van Uw Koninkrijk
Waaraan wij deel mogen hebben

Wij bidden U voor onze wereld
Waarin Uw Koninkrijk nog zo ver weg lijkt

Wanhoop voert maar al te vaak de boventoon
We zien beelden van oorlog en geweld
Zo sterven er dagelijks mensen in Irak
We zien spanningen die hoog oplopen, politieke conflicten,
En is de macht zo oneerlijk verdeeld,
wordt de stem van vele kleine mensen niet gehoord.

We bidden voor alle mensen
Die onderdrukt worden en vervolgd
Voor mensen die hun bestaan niet zeker zijn
Omdat ze hun stem laten horen

We bidden voor de mensen
Die geen uitzicht hebben op een toekomst
Mensen die leven in duisternis, in de woestijn,
Wees hen nabij en laat ook Uw licht hen bereiken

En we bidden voor onszelf:
Raak ons aan, maak ons open
Voor U, voor de ander om ons heen
Zodat we leren bouwen aan een wereld waarin we samen toekomst hebben
Waar wij, onze kinderen en kleinkinderen in vrijheid kunnen leven
Uw Koninkrijk tegemoet

Amen

Voorbeeldpreek

Lucas sluit in zijn evangelie nauw aan bij de Joodse verhalen om aan de hand daarvan de geboorte van Johannes ter sprake te brengen. Want welke twee figuren komen aan het licht in Elisabet en Zacharias, die twee stokoude mensen zonder kind? Het zijn Abraham en Sara. Die Abraham die uit zijn onbekende en vertrouwde omgeving werd weggeroepen naar een onbekend land. Hij moest al zijn zekerheden achterlaten; zijn familie, zijn goden en zijn mores. Op weg moest hij gaan naar een land dat de hem vreemde mensengod hem zou laten zien. En het thema in beider hun leven is: er is geen kind. Er is geen toekomst. Hij die alle geslachten van de aarde zou moeten zegenen heeft geen kind. Er is geen kind. Geen toekomst. Het houdt allemaal op. Ze staan met lege handen. Het is het centrale thema van de onvruchtbaarheid. Terwijl het bij al die volken rondom Israel gaat om de eigen potentie en vruchtbaarheid, zijn in Israel alle aartsmoeders stuk voor stuk onvruchtbaar. Net als Zacharias en Elisabet waren ook Abraham en Sara beiden al op leeftijd en een kind was er voor hen niet.

Geen kind. Dat is dus het thema. Geen toekomst. Het houdt allemaal op. En dat roept meteen de vraag op wat toekomst eigenlijk is. Het Latijn kent daar twee woorden voor: *futurum* en *advent*. Je zou kunnen zeggen dat *futurum* vooral de toekomst is die voortkomt uit het heden. *Futurum* vindt zijn oorsprong in het hier en nu. *Advent* betekent echter iets anders. Het is meer een toekomst die niet uit de bestaande situatie voortkomt, maar een toekomst die van buitenaf op ons toekomt. Een toekomst die je niet kunt bedenken, maar die als een verrassing op je toekomt. Waar het onmogelijke mogelijk wordt. En u hoort het wel: met deze twee woorden zitten we midden in de problematiek, want hoe zien we onze toekomst? We investeren erin, zeggen we. Sommigen zelfs tot hun 65e. In de hoop dat je dan allemaal dingen kunt gaan doen die je echt wilt. En wat betekent toekomst voor cacaoboeren en -boerinnen in Ghana en Ivoorkust? Wat betekent toekomst voor hen die hun onderneming niet winstgevend kunnen maken? Wat betekent toekomst voor hen als hun kinderen naar de steden trekken op zoek naar een beter bestaan?

Nu, daarover gaat het bij Zacharias en Elisabet. Beiden waren al op leeftijd, zoals het er zo mooi staat. Een kind was er voor hen niet. Het kost weinig verbeelding om te zien hoe hun toekomst eruit zou zien. Na dat hoogtepunt in de tempel zal het wel snel op z'n einde lopen. Ja, uiterekend deze twee mensen staan aan het begin van dat spraakmakende evangelie naar Lucas. En dat is niet voor niets. Ze staan voor mensen voor wie de toekomst allerminst vanzelfsprekend is.

De jonge vrouw in de bloei van haar leven die te horen krijgt dat ze ongeneselijk ziek is; de moeder die vastloopt in een echtscheiding; Simone Gohou, die voor haar dagelijks brood afhankelijk is van oude cacao's van de oerwoudskinderen waardoor de opbrengst laag blijft, die leeft zonder elektriciteit, zuiver water of waterput en wier kinderen dagelijks vele kilometers moeten lopen naar school. Ja, die Zacharias en Elisabet staan voor al die mensen die eigenlijk niet weten hoe het verder moet. Zij zijn het adres van het evangelie van Lucas. Voor die mensen schrijft hij het goede nieuws. En in die mensen, voor ons allen. Waar wij geen toekomst meer zien.

Daar gaat de oude priester. Hij sjokt naar de tempel voor het hoogtepunt van zijn loopbaan: het wierookoffer in de tempel. Dat is het dan. En misschien denkt hij wel aan zijn vaderen. Aan Abraham die ook op weg moest zonder te weten waar naartoe. Zacharias, zijn naam betekent: JHWH gedenkt. Ja, wat heeft hij daar nu van gemerkt? Maar hij blijft vroom en gelovig. Hij blijft het doen met de Tora, het woord van Mozes. Daar houdt hij aan vast. Maar een vruchteloos leven is het wel.

Totdat daar die engel komt. Midden in het liturgisch hoogtepunt: een boodschapper vanuit de hemel. Gabriël nota bene. Niet de minste. Een gewichtig bericht komt hij brengen. De hemel laat van zich horen in dat uitgebluste leven van deze twee mensen. En het eerste woord dat deze boodschapper spreekt tot Zacharias is: 'Wees niet bang'. Wees niet bang voor wat er komen gaat, want het is in goede handen. Uit dat vruchteloze bestaan van jullie zal, tegen alle natuurlijke orde in, een zoon geboren worden. En zijn naam zal zijn Johannes – JHWH is genadig. Hij zal van zichzelf afwijzen naar een nog groter wonder dan hijzelf al is. Hij zal wegbereider van Jezus zijn. Plotseling wordt in dit toekomstloze leven een nieuwe toekomst geopend.

U hoort wat hier gebeurt. Een onmogelijke zaak wordt hier aangekondigd. De Bijbel staat vol met onmogelijke zaken. Maar dat is nu juist het bijzondere ervan. In de Bijbel is de natuurlijke orde niet het laatste wat over de werkelijkheid gezegd kan worden. Lucas wil aankondigen dat de toekomst niet voortkomt uit onze eigen potentie. Dat de toekomst niet in onze handen ligt maar dat de toekomst een geheim is waar we niet voor hoeven te vrezen. Toekomst is, in Bijbelse zin, een geschenk. Er komt iemand op ons toe die zegt: 'wees niet bang, ik zal voor jou uitgaan'. 'Wees niet bang, want ik ben jouw wegbereider. Ik heb je bij naam geroepen, jij bent van mij'. Het is als de weg die Abraham moet gaan. Hij weet van niets, maar hij gaat. Hij komt in beweging. Hij waagt het enkel met dat woord van die God, die zegt: "Ikzelf zal je dat lang laten zien". Daar doet Abraham het mee. En dan gebeuren er onvoorziene zaken. Net zoals hier bij de oude Zacharias en Elisabet. Ineens komt daar de hemel binnen in hun leven. Elisabet roept het uit: "De Heer heeft zich mijn lot aangetrokken. Hij heeft dit voor mij gedaan opdat de mensen me niet langer verachten." Zacharias moet even zwijgen. Wat hem gebeurt, is groter dan zijn hart en zijn woord.

Ja, zo begint het evangelie. Niet bepaald een vitaal begin. Maar daarom misschien juist wel zo troostrijk. Geen goedkoop optimisme wordt hier geboden, maar goede hoop – om met Desmond Tutu te spreken. Er wordt aan toekomstloze een nieuwe toekomst in het vooruitzicht gesteld. God zelf staat onder ons op, nota bene. En de zoon van Zacharias zal op hem wijzen. Op hem die voor ons door de diepste diepte een weg baant om te leven. Een bondgenoot en lotgenoot. Iemand die garant staat voor ons leven. Hij blijkt onze toekomst te zijn. In leven en in sterven. Amen.

Aankondiging voor de collecte

Een visioen van recht en vrede delen we met elkaar. Een visioen dat als een vraag schreeuwt om een antwoord. Solidaridad deelt dit visioen met u en werkt als ontwikkelingsorganisatie wereldwijd aan een duurzame wereld, waar recht wordt gedaan aan mensen die ondanks hun inzet in armoede leven. Solidaridad vraagt dit jaar uw gift voor cacaoboeren en

-boerinnen in Ghana en Ivoorkust. Via trainingen worden zij o.a. in staat gesteld op een milieuvriendelijke wijze cacao te verbouwen. De dure en voor mens en natuur schadelijke pesticiden worden verminderd. Solidaridad brengt deze cacao producenten ook in contact met de grote cacao verwerkende industrieën als Nestlé en Mars die nu steeds meer duurzame cacao inkopen als grondstof voor hun chocola.

Om het werk van Solidaridad mogelijk te maken is geld nodig, o.a. om de trainingen te verzorgen voor de cacao producenten. Solidaridad ondersteunt ook de cacao coöperaties, waarbij speciale aandacht wordt gevraagd voor de veelal kwetsbare positie van vrouwen.

Bezinningstekst

Maak ons tot uw volk

O God, wij smeken U,
zegen de mensen van dit land,
dit schone land,
dit groene land,
dit gele land,
onder uw heerlijke zon.
U weet wat wij nodig hebben:
eten voor lichaam, ziel en geest.
En ons land is vol met 'chop'.
Vol, vol, vol
en voller dan die grote warenhuizen.
Wij danken U voor de cassave,
die langs de kust groeit,
en die zo snel groeit.
Voor de vette vissen,
die niet zo diep duiken
en goed in de netten
van de vissers van New-Takoradi komen.
Voor de yam in Ashanti danken wij U,
voor de bananen, de sinaasappelen en ananas,
die overal groeien
en voor de dikke, groene plantanen,
die ik zo graag eet.
U vult onze magen goed
en geeft ons kracht om te werken en te denken.
Uw Geest verzadigt ons
met die prachtige vergezichten van de zee,
van de bossen en de mensen.
En voor onze ziel
hebt u voedsel gegeven,
en daarmee ook voor alles,
wat wij zijn.
Uw Zoon
Jezus Christus, onze Heer,

hebt U ons gegeven,
die geeft ons het eeuwige leven.
Lichaam en ziel worden door U gevuld.
Wij bidden U
omdat het nodig is,
voor alle mensen,
die hier in dit land iets te vertellen hebben.
Wees met hen, die aan politiek doen.
Wees met de stamhoofden,
die onze families en stammen leiden.
Zij moeten dienaren zijn,
zoals uw Zoon er een was,
zij moeten niet aan zichzelf denken.
Zij moeten niet hun zakken met geld
en hun hoofden met hoogmoed vullen.
U hebt ze al aardig in de goede richting gestuurd,
wij verlaten ons helemaal op U.
En U ziet,
wat er in Congo, in Zuid-Afrika
en elders op de wereld gebeurt.
Uw kinderen verstaan elkaar niet,
omdat ze verschillende huidskleuren hebben.
Maar hun hart is toch gelijk,
de ziel en alles
wat onder de huid zit.
U hebt ons toch donker gemaakt
omdat hier de zon zo heet is en zo steekt?
U wilde ons toch geen getekenden maken?
En hier denkt iemand, dat hij een hele piet is
omdat hij van een bepaalde stam is.

O God, breng de mensen bij elkaar.
Onze kleine wereld, hier in Ghana
met stamhoofden en partijen,
en de grote wereld met bommen en sterke legers.
Kom, o genadige God,
met uw Heilige Geest in ons land.
Maak ons tot uw volk,
dat wij U dienen
met ons hart en onze handen.
Om dit alles bidden wij U
in de naam van onze Heer Jezus Christus,
die voor ons stierf en opstond.
Amen.

Uit: Afrika Bidt, 68

Liedsuggesties

Als alles duister is *Tussentijds 163 of Liederen en gebeden uit Taizé 26*
Rechter in het licht verheven *Liedboek voor de kerken 280*
Morgenglans der eeuwigheid *Liedboek voor de kerken 289*
Ik sta voor U *Tussentijds 205*
In de veelheid van geluiden *Tussentijds 5*
Voor mensen die naamloos *Tussentijds 168*
Lied tegen de derde wereldoorlog: wij die met eigen ogen *Tussentijds 217*
Gezien van ooit af *VL p.180*
Verberg U niet *VL p.177*
Geef een weg *VL p.835*
Om wat misdaan wordt *VL p.866*
Necesitamos la ayuda de Dios' *CLAI Argentinië*
Felices los que anuncian *CLAI Argentinië*

Vertaling lied 'We hebben de hulp van God nodig'

Necesitamos la ayuda de Dios,
necesitamos la fuerza de Dios.

We hebben de hulp van God nodig,
we hebben de kracht van God nodig.

Solm Rem

Juntos lo pedimos
en la mesa del Señor,

Samen vragen wij erom
aan de tafel van de Heer,

El nos oirá, El lo prometió,
donde hay dos o tres
reunidos en verdadero amor.

Hij zal ons verhoren, Hij heeft ons beloofd,
daar waar twee of drie
samen zijn in ware liefde.

Necesitamos sabernos amar,
necesitamos saber perdonar.

We moeten elkaar leren liefhebben,
we moeten leren vergeven.

Necesitamos la luz del Señor,
necesitamos la paz del Señor.

We hebben het licht van de Heer nodig,
we hebben de vrede van de Heer nodig.

Necesitamos vivir en verdad,
necesitamos la fraternidad.

We moeten in waarheid kunnen leven,
we hebben broederschap nodig.

Benditos son los pies de los que llegan
para anunciar la paz que el mundo espera.

Apóstoles de Dios, que Cristo envía,
voceros de su voz, grito de vida.

Felices los que anuncian con su vida
la venida del Reino del Señor.

De pie, en la encrucijada del camino,
del hombre peregrino y de los pueblos:
es el fuego de Dios el que los lleva
como Cristos vivientes a su encuentro.

Dichosos los que, oyendo la llamada
de la fe y el amor en sus vidas,
creen que la vida le es dada
para darla con amor y con fe viva.

Dichosos, del Amor dispensadores,
dichosos, de los tristes el consuelo,
dichosos, de los hombres servidores,
dichosos, pregoneros de los cielos.

Vertaling lied 'Gelukkig zijn zij die verkondigen'

Gezegend zijn de voeten van hen
die de vrede verkondigen die de wereld verwacht.

Apostelen van God, door Christus gezonden
spreekbuis van Uw stem, schreeuw van leven.

Gelukkig zijn zij die Uw leven verkondigen
de komst van het Koninkrijk van de Heer.

Te voet, op het kruispunt van de weg,
van de pelgrim en van de volken:
het vuur van God neemt ons mee
als een levende Christus door de ontmoeting met U.

Gelukkig zijn zij die luisteren naar de oproep
van het geloof en de liefde in hun leven,
gelooven dat het leven hun gegeven is
om met liefde en geloof door te geven.

Gelukkig zijn zij die liefde schenken,
gelukkig zij die verdrietig zijn en getroost worden,
gelukkig de dienstbare mensen,
gelukkig zij die de hemelen prijzen.

Tweede zondag van advent

6 december 2009

Lezingen bij deze zondag

Mal 3,1-4

Luc 1,26-38

Inleiding bij deze zondag

Na de aankondiging van een geboorte aan een aanstaande vader, komen we deze zondag in aanraking met een aanstaande moeder. Het verhaal verplaatst zich van een religieus en cultureel en politiek belangrijk centrum, de tempel in de hoofdstad, naar een onbekend stadje in de onbetekenende streek Galilea in het bezette Palestina. Daar wil God een nieuw begin maken.

Ondanks dat de boodschap die de engel Maria vertelt niet gemakkelijk is, aanvaardt ze deze. De boodschap zal haar voeren naar plaatsen en momenten waar ze het heel moeilijk zal krijgen. Ze zal draagster van Gods eigen aanwezigheid zijn. Dat is hoe de hemel de aarde raakt. De minsten van de mensen, onbetekenende vrouwen zoals zij, worden dragers van Gods toekomst. De aankondiging breekt zo door alle menselijke hiërarchieën heen. Zo gaat het verhaal van Jezus ook verder: God investeert in de minsten. Mensen zoals Simone Gohou, een cacaoboerin uit Ivoorkust.

Ook wij worden geroepen om Gods toekomst in ons te dragen, zoals Maria deed. We worden ertoe uitgenodigd en ontvangen genade. Wij mogen ons 'overschaduwd' weten: beschermd door de Eeuwige en tegelijk meegenomen zijn geschiedenis in – zijn weg op. Zullen we dit beamen, zoals Maria? Het is geen vrijblijvend iets. Advent en kerst maken ons tot medeactoren. We worden opgeroepen meer te zijn dan toeschouwers, deel te worden van het evangelie, de toekomst van God, om af te dalen naar de plaatsen waar vandaag de dag Christus geboren kan worden. Om oog te krijgen voor waar in onze tijd de hemel de aarde raakt.

Gebeden

Gebed bij de tweede kaars

God van Licht en Leven,
terwijl het donker is om ons heen
steken wij twee kaarsen aan,
omdat we geloven dat de duisternis niet het laatste woord zal hebben
en dat uw Licht zal doorbreken.

Steek ons aan met dit lichtje, al is het klein.
Maak van ons lichtdragers;
mensen die licht brengen op plekken waar de duisternis overheerst
dichtbij ons, bij mensen die het moeilijk hebben,
onze ouders, kinderen en vrienden
en ver weg. Bij de cacao-boeren die onder zware omstandigheden leven en werken,
opdat uw Licht de duisternis verjaagt.
Amen

Voorbede

Liefdevolle God,
we danken U, dat U mens werd te midden van ons eenvoudige mensen
dat uw hemel nog steeds onze aarde raakt
en U ons niet loslaat.
Dat uw boodschap van liefde naar ons allen uitgaat
en niet voorbehouden blijft aan de mensen aan de top.

We vragen, wilt U ons helpen
Om, net als Maria, uw aanwezigheid, uw toekomst in ons te dragen?
Want in onze wereld zit nog zoveel schief:
rijkdom en macht zijn oneerlijk verdeeld
en de systemen die dit in stand houden lijken onomkeerbaar.
Wees bij de slachtoffers van die systemen en oneerlijke verdeling:
mensen zoals de cacao-boeren en -boerinnen uit Ivoorkust en al die boeren en arbeiders die onder
gevaarlijke en mensonterende omstandigheden moeten werken.
Steun organisaties zoals Solidaridad om gerechtigheid voor deze mensen te bevorderen.

We bidden voor ieder die zich minderwaardig voelt,
die niet kan geloven dat uw genade ook voor hem of haar bedoeld is.
Voor de mensen die opzij gezet worden, niet volwaardig behandeld worden,
of ten schande gemaakt worden,
zoals Maria in haar tijd dat zal hebben ervaren.
Voor de mensen die ziek zijn bidden we,
zij die zich eenzaam voelen,
voor hen die iemand hebben verloren.
Blijft ons allen nabij God, nu en alle dagen van ons leven.
Amen.

Voorbeeldpreek

“...zes maanden later...” Zo begint het evangelieverhaal vandaag. Na de aankondiging van een geboorte aan een aanstaande vader, komen we deze zondag in aanraking met een aanstaande moeder. Het verhaal verplaatst zich van een religieus en cultureel en politiek belangrijke centrum, de tempel in de hoofdstad, naar een onbekend stadje in de onbetekenende streek Galilea in het bezette Palestina. Van de openbaarheid en de grote massa mensen, gaat het verhaal over naar de intieme huiselijke setting. Van een oude man met een hoge functie komen we terecht bij een jong onbetekenend meisje. Zo ontmoeten we Maria. Over haar wordt niet veel verteld. Alleen dat ze nog maagd is (een jong meisje, vertaalt de NBV) en verloofd is met Jozef. Ze is jong. Hoe jong weten we niet precies. Meisjes waren in die tijd soms al verloofd vanaf 12 jaar. Ze is niet vroom, zoals Lucas dat wel zegt over Zacharias.

Het verhaal over de aankondiging aan Maria voert ons ook terug naar andere verhalen uit het Oude Testament. Daarin werden geboortes aangezegd, soms net als hier, door engelen. Zoals bij Sara, die op heel andere wijze reageerde toen een man haar zei dat ze een kind zou krijgen. Jozef wordt hier opgevoerd als drager van de bloedband met het verleden. Als afstammeling van David wordt hij door Lucas aangehaald. David wordt nog meerdere malen genoemd. De verbondenheid met hem en zijn troon klinkt door in de aankondiging van wie Jezus zal zijn. Zo wil Lucas ons duidelijk maken dat Jezus de langverwachte Messias is.

Maria is een vrouw in gezegende omstandigheden. Tenminste, dat wil de engel haar doen geloven als hij haar begroet met: “Gegroet Maria, je bent begenadigd, de Heer is met je.” Hij vertelt haar dat God zijn gunst aan haar heeft geschonken. Ze zal moeder worden van een groots man, die zelfs zoon van God genoemd zal worden. Maar of zij echt een vrouw is in gezegende omstandigheden? De gevolgen van wat de engel haar vertelt zullen groot zijn. Als ongetrouwd meisje zal ze opeens zichtbaar zwanger zijn. De problemen zullen niet van de lucht zijn. Tienermoeders worden hier in ons land in onze tijd raar aangekeken. Achter hun rug zullen er kwade woorden gemompeld worden. Maar in die tijd was het zo’n grote schande dat vrouwen ervoor werden uitgestoten. Maria kwam in diepe problemen met deze blijde boodschap, die naast de schande ook andere grote gevolgen zou hebben. En toch spreekt ze haar fiat uit: “Mij geschiede naar uw woord”, zegt ze tegen de engel. Wel vraagt ze zich af hoe zij zwanger zal worden, ze heeft toch geen gemeenschap gehad met een man? De engel legt haar uit, dat de Geest van God als een schaduw over haar zal komen en zo zal Gods aanwezigheid in haar gestalte krijgen. De schaduw die hier genoemd wordt doet ons denken aan de schaduwvolk waarin God zijn aanwezigheid en bescherming toonde aan het volk in de woestijn uit Numeri. Of aan de afschaduwing uit Genesis, waarbij de mens gemaakt wordt als schaduw als beeld van God. In ieder geval maakt Lucas van dit aankondigingsverhaal nog iets wonderbaarlijkers dan van het aankondigingsverhaal van de geboorte van Johannes, waarbij twee oude mensen die eigenlijk vruchteloos heetten te zijn. Lucas laat zo zien dat God zijn plan met de wereld dwars doorvoert door onze menselijke mogelijkheden en onmogelijkheden heen. Nieuw leven zal alles op zijn kop zetten. Het gaat hier dan ook niet om zomaar iemand, maar om God die mens wordt onder mensen.

Maria ontvangt en beaamt wat haar wordt meegedeeld. Blijkbaar kan ze de waarde ervan inschatten en tilt de betekenis van deze boodschap haar uit boven haar eigen bezwarende gedachten. Ze lijkt niet te twijfelen aan de woorden van de engel. En vraagt niet om een teken, wat Zacharias wel deed. Ze gelooft. Ze is ontvankelijk voor de woorden, voor de genade die haar wordt aangezegd en sluit het geheim Gods in haar hart. Toch krijgt ze nog een teken; zij is niet de enige waar iets wonderbaarlijks mee gebeurd is. Ook Elisabet, een familielid van haar, is nu zwanger. Zo krachtig zijn de woorden van God, zo ingrijpend zijn handelen.

Zo neemt Maria verantwoordelijkheid voor iets dat verder reikt dan haar eigen bestaan. De engel zegt: “Maria, jij bent begenadigd om Gods toekomst in je te dragen” Ze zal draagster van Gods eigen aanwezigheid zijn. Als gave en als opgave, want het zal geen gemakkelijke weg zijn die ze zal gaan waartoe zij begenadigd is. Dat is hoe de hemel de aarde raakt.

De minsten van de mensen, onbetekenende vrouwen zoals zij worden dragers van Gods aanwezigheid. Het lijkt alsof de rollen worden omgekeerd. Niet bij machtigen en in de paleizen en tempels, op de top-beursen en bij de geslaagden is God te vinden, maar bij gewone mensen, of zelfs mensen in het nauw, zij die vruchteloos leven. Zo ervaart Maria dat zelf ook. In haar Magnificat horen we als ze zal zingen hoe rollen worden omgedraaid en

machtigen van hun troon gegooid worden. Ze gelooft, dat dit de manier is hoe God handelt. De engel komt binnen bij iemand aan wie de publieke opinie en machtigen niet snel zullen denken. Een meisje, een vrouw. Iemand uit Galilea, nazaat van een koning wiens land bezet is. Zo brengt de hemel tegenwicht in de scheve situatie die is ontstaan van bezetting, van machtsverhoudingen. Een ingrijpen van boven. De hemel raakt de aarde.

De aankondiging breekt zo door alle menselijke hiërarchieën. Soms heeft de traditie toch geprobeerd die hiërarchie terug te brengen door van Maria een hoog verheven vrouw te maken. Iemand die toch beter is dan wij – iemand vrij van erfzonde. God stuurt zijn engel dan niet helemaal naar beneden, maar slechts tot halverwege tot bij deze Maria vrij van erfzonde die als enige waardig is om God te ontvangen. Maar dit verhaal wil juist vertellen hoe God afdaalt tot het diepste punt. Niet tot in het centrum waar het gebeurt, maar tot in Nazareth, waarvan men in die tijd zei dat daar niets goeds vandaan kon komen. Daar bij een nietsbetekenend meisje, iemand zoals jij en ik. Daar daalde Hij af en wil Hij wonen – een nieuw begin maken. Sinds die tijd hoeven we de hemel niet meer te bestormen, of te dromen van een opgang, God is hier in ons midden. Tussen de minste van mensen zul je Hem aantreffen. Als we omhoog proberen te klimmen gaan we juist aan God voorbij – in onze race naar de top. Zo gaat het verhaal van Jezus ook verder: God investeert in minsten. Jezus wordt geboren in een stal, niet op een mooie of comfortabele plek. Herders, schorriemorrie, vissers, prostituees, tollenaars, weduwes, zieken en blinden dat zullen de mensen zijn met wie Hij zich zal omringen en bezighouden. Dat is de basis voor de kracht en het zelfrespect voor de mensen die ervaren dat ze zich diep onderin onze hiërarchische piramide bevinden. Deze kracht die kan pas in je werken, als je net als Maria, het aanvaardt en toelaat en zegt: “Mij geschiede naar uw woord”. Maria maakt geen voorbehoud.

Zo hangt je waardigheid niet af van je succes, je afkomst, je bezittingen, of wat je gepresteerd hebt. Zou God nog steeds engelen zenden tegenwoordig? Misschien zou hij nu een engel sturen naar Simone Gohou, een cacaoerin. Ze komt uit het onbetekenende dorp Blaou in het zuidwesten van Ivoorkust. In haar land speelt zich een machtsstrijd af tussen verschillende groeperingen. De cacao is een belangrijke pion in dit spel. Zij speelt in die strijd geen rol, maar ze is wel afhankelijk van diezelfde cacao. Een aantal jaren geleden stortten de cacaoerprijzen in. Als weduwe met vijf kinderen had ze het extra zwaar om rond te blijven komen. Krachtig als ze is, heeft ze haar hoofd niet laten hangen en deed ze er alles aan om te overleven. Ze werkte hard op haar plantage. Op eigen kracht sloot ze zich aan bij een coöperatie. Die bracht haar in contact met een programma waarbij ze training kreeg en leerde hoe de cacaohandel werkt en wat ze zelf kan doen om een betere prijs voor haar cacao te krijgen. Ze leert nieuwe verbouwmethodes en ze leert met minder bestrijdingsmiddelen te werken. Ze verwacht nu voor het eerst een meerprijs te ontvangen voor haar cacao. Haar waardigheid ligt hierin, dat ze als vrouw alleen de zorg voor haar familie draagt en dat ze gelooft in een betere toekomst. Misschien heeft ze die engel daarom ook niet nodig. Met Maria is ook zij gegroet en genoemd en geroepen om in Gods toekomst een rol te spelen.

En wij, hebben wij die engel nodig? Zijn wij net als Maria ook nodig in Gods plan? Mogen we in zijn toekomst een rol spelen?

Ook wij worden geroepen om Gods toekomst in ons te dragen, zoals Maria deed. We worden ertoe uitgenodigd en ontvangen genade. Wij mogen ons ‘overschaduwd’ weten: beschermd door de Eeuwige en tegelijk meegenomen zijn geschiedenis in – zijn weg op: Zoals Maria ook meteen op weg gaat naar Elisabet. Haar reis zal geen gemakkelijke reis worden. In Golgotha zal er een zwaard door haar ziel heen gaan.

Zo krijgen wij ook de opdracht op weg te gaan, Gods Koninkrijk tegemoet. Zullen we dit beamen, zoals Maria? Het verhaal over de aankondiging symboliseert het absolute appel dat de Eeuwige op ieder van ons persoonlijk doet. Je kunt weigeren, maar je kunt er niet onderuit dat het appel tot jou gericht is.

Het is geen vrijblijvend iets. Een zware opdracht soms zoals bij Maria. Je zult je ervoor moeten openen en je leven zal erdoor veranderen. We zijn geen toeschouwers, maar we mogen zelf onderdeel worden van het evangelie van dit kerstverhaal. Om Gods licht in je laten stralen. Door te leven in vrijheid en andere ook dat leven gunnen. Dat kan bijvoorbeeld door af te dalen net als Hij naar die plaatsen waar de minsten van ons zijn. Door oog te krijgen voor hen. Mensen zoals Simone Gohou uit Ivoorkust en al die andere arbeiders en boeren in ontwikkelingslanden die een marginaal bestaan leiden en waaraan wij verbonden zijn via de producten die we dagelijks kopen. Door de betekenis van hen te beseffen, niet als arme drommel die onze steun nodig heeft, maar als waardig mens

waar we Christus' aanwezigheid aan kunnen aflezen, die recht heeft op een bestaan zoals wij en waarvan we nog iets zouden kunnen leren. Want juist daar zullen we God aantreffen. Daar raakt de hemel de aarde en zullen we Christus' Licht ervaren en vinden. En God zal met ons zijn. Amen.

Aankondiging voor de collecte

De annunciatie roept ons op om Gods aanwezigheid in ons midden zichtbaar te maken, dichtbij huis, en ook wereldwijd. De vervulling daarvan begint bij ons alledaagse persoonlijke leven. Juist daar kunnen we een verschil maken. Wij kunnen net als Maria, als eenvoudige mensen, dragers worden van een nieuw begin. Door bijvoorbeeld te letten op wat we dagelijks kopen en eten. Door oog te krijgen voor het verhaal van de mensen achter de producten die we aanschaffen. Hoe zijn ze verbouwd en hoe zijn de mensen ervoor beloond? Is er een eerlijke prijs voor betaald, of is er voor geleden?

Solidaridad toont ons nieuwe wegen. Ze laat zien dat de droom van eerlijke handel geen bedrog is, maar ook dat voor de verwezenlijking van die droom veel inspanningen vereist zijn. De cacaoboeren rekenen op uw steun. Ze ontvangen scholing over hoe ze hun plantage kunnen runnen en krijgen onderwijs in nieuwe landbouwmethoden. Ze worden ondersteund in hun organisatie, waardoor ze tussenhandelaren de baas kunnen en niet langer afhankelijk van hen zijn. Daarnaast leren ze omschakelen op milieuvriendelijkere productiemethoden. Zo krijgen ze de kans een meerprijs te gaan verdienen en winnen ze aan eigen kracht en zelfstandigheid. Geef daarom gul.

Bezinningsteksten

Kerstmis voor de cacaoboeren

God komt
ik weet het zeker.
Om al wie gekwetst is
te helen en te genezen:
alle ruggen die gebogen zijn
onder de slagen van dwangarbeid
of door het zware werk
zal Hij rechtzetten.

God komt
om ieder van ons die in duisternis verkeert
zijn Licht te brengen:
zij, met een uitzichtloos bestaan
die niet weten hoe ze dag vandaag doorkomen
laat staan de dag van morgen.
Zij, die twifelen of er eten zal zijn
voldoende geld om van te leven
of om de kinderen naar school te kunnen sturen.

God komt
en Hij zal bij ons blijven.
En het zal kerst worden
vrede zal dalen over onze levens,
licht breekt door onze duisternis.

Amen

Gebed van een cacaoboerin

Heer in uw naam ben ik boerin
Met mijn kapmes sla ik de cacaovruchten van de stammen en open ze,
totdat mijn armen pijn doen
en mijn rug om rust roept.
Met mijn handen haal ik de slijmerige zaden eruit
en zaai nieuwe loten,
en begiet de jonge plantjes.
Zo werk ik voor een schamel loon.
Mijn handen, die moe zijn van het werken hef ik op naar U.
De tussenhandelaren hebben ons in hun greep.
Zie naar ons om Heer.
Voor U hebben wij toch waarde?
Zo hoor ik dat U kwam naar Maria
een eenvoudig meisje uit een bezet land
bij haar begon U een nieuwe toekomst.
Aan het kruis leed U net als wij
en de dood liet U achter zich.
Zo geeft uw leven ons de kracht
om door te gaan.
Blijf bij ons Heer.

Amen

Liedsuggesties

Voor mensen die naamloos *Tussentijds 168 en GvL 644*
Lied van Gods aanwezigheid *Tussentijds 2*
Komen ooit voeten gevleugeld *Tussentijds 216 en GvL 484*
Hij die gesproken heeft *Tussentijds 113*
Duren zal de liefdeveen *bewerking van psalm 103*
Vanwaar zijt Gij gekomen *Tussentijds 140*
Een schoot van ontferming *Tussentijds 70*
Licht in onze ogen *Zingend Geloven 4 lied 1*
Dat uw woorden in ons branden *Zingend Geloven 6 lied 96*
Jij dochter van Jeruzalem *Zingend Geloven 5 lied 25*
Omdat Hij niet ver wou zijn *LvK Gezang 162*
De Heer heeft mij gezien *LvK Gezang 487*
Uit uw hemel zonder grenzen *LvK Gezang 161*
God zij geloofd uit alle macht *LvK Gezang 67*
Lied van Maria *VL p.381 en 382*
Om wat misdaan wordt *VL p.866*
Verwacht de komst des Heren *LvK Gz 126*
Hoe zal ik u ontvangen *LvK Gz 117*
Zoals ik ben kom ik nabi *T 109*
Hij die gesproken heeft een woord dat gaat *T 113 en GvL 616*
Heer onze Heer hoe zijt gij aanwezig *T 2 en GvL 456*
Zingt voor de Heer een nieuw gezang *GvL 564, LD 747*
Stem als een zee van mensen *GvL 519*
Licht dat ons aanstoot in de morgen *GvL 489*

Derde zondag van advent

13 december 2009

Lezingen bij deze zondag

Sef 3, 14-20

Luc 1, 39-56

Inleiding bij deze zondag

Op deze derde zondag van de advent steken we opnieuw de kaarsen van de adventkrans aan. In deze tijd van verwachting lichten al drie kaarsen op. Kleine lichten, die uitzien naar vrede en gerechtigheid.

In de schriftlezing van vandaag horen we hoe Maria en Elisabet nieuw leven beamen. Hoe ze het zelfs uitschreeuwen van vreugde en hoe ze lofliederen zingen. De nacht is haast ten einde, de morgen niet meer ver. Ook wij worden uitgenodigd om nieuw leven welkom te heten en daarmee vrede en gerechtigheid mogelijk te maken. In ons eigen leven, voor dat van onze naaste familie en voor onze eigen gemeenschap. Maar ook willen we vrede en gerechtigheid voor mensen ver van hier. Ontwikkelingsorganisatie Solidaridad vraagt hiervoor onze aandacht. Ze vraagt aandacht en steun voor cacaoboeren en -boerinnen in West-Afrika. Voor mensen die ook uitzien naar vrede en gerechtigheid.

Gebeden

Gebed bij de derde kaars

Heer, onze God
In de derde kaars van de adventkrans
leggen wij vandaag ons jawoord
Als antwoord op Uw vraag
om in ons geboren te worden.
Wij bidden dat uw Naam 'Ik zal er zijn'
zichtbaar wordt in het werk van onze handen,
en verstaanbaar in de woorden die wij spreken.
Zo kan Uw licht groeien in ons midden
van dag tot dag, alle dagen van ons leven.

Lied: Deze wereld omgekeerd

De wijze woorden omgekeerd
de goede sier van goede werken
de ijdelheden op hun pauwentroon
de luchtkastelen van de sterken:
al wat hoog staat aangeschreven
zal Gods woord niet overleven;
hij wiens kracht in onze zwakheid woont
beschaamt de ogen van de sterken.

Zijn woord wil deze wereld omgekeerd:
dat lachen zullen zij die wenen,
dat wonen zal die hier geen woonplaats heeft
dat dorst en honger zijn verdwenen –
de onvruchtbare zullen vruchtbaar zijn,
die geen vader was zal vader zijn;
mensen zullen and're mensen zijn,
de bierkaai wordt een stad van vrede

Wie denken durft, dat deze droom het houdt
een vlam die kwijnt maar niet zal doven
wie zich aan deze dwaasheid toevertrouwt
al komt de onderste steen boven:
die zal kreunen onder zorgen,
die zal vechten in 't verborgen
die zal waken tot de morgen dauwt –
hij zal zijn ogen niet geloven.

1 Korintiërs 1, vers 18-22

Voorbeeldpreek

Schriftlezing: Lucas 1, 39-45

Na enkele dagen vertrok Maria met spoed naar het bergland, naar een stad van Juda. Ze ging het huis van Zacharias binnen en begroette Elisabet. Meteen toen Elisabet de begroeting van Maria hoorde, sprong het kind op in haar schoot. Elisabet werd vervuld met heilige Geest. Ze schreeuwde het uit en riep: “Gezegd ben jij onder de vrouwen en gezegend is de vrucht van je schoot. Waar heb ik het aan te danken dat de moeder van mijn Heer bij mij komt? Op het moment dat je groet mij in de oren klonk, sprong het kind van blijdschap op in mijn schoot. Gelukkige vrouw, zij die gelooft! Wat haar namens de Heer is gezegd, zal in vervulling gaan.”

Lees eventueel ook het Magnificat, Lucas 1, 46vv

De toekomst beamen

Het moet een bijzondere ontmoeting geweest zijn
een ontmoeting tussen die twee vrouwen, Maria en Elisabet
een ontmoeting ergens in een stad van Judea
ergens in het bergland.

Deze twee vrouwen,
de een al oud
de ander nog zo jong.
Wat zal het leven hun brengen?

Deze twee vrouwen
met ieder met hun eigen verhaal
met hun eigen geschiedenis
zijn zwanger van nieuw leven.

Ja, we weten het
Elisabet zal bevallen van Johannes
Maria van Jezus
en de profeet Johannes zal Jezus als Messias aankondigen

Maria ging het huis van Zacharias binnen.
Ze begroette Elisabet
en na het horen van Maria's groet
sprong het kind in Elisabet's schoot
op van blijdschap.

Hier is door Lucas prachtig en beeldend verwoord
dat Johannes Jezus herkent, voor wie hij de voorloper mag zijn.
Voor de geboorte vraagt het kind reeds aandacht
voor degene die na hem komen zou.

Het feest van naderende geboorte werpt zijn schaduw
neen, niet zijn schaduw,
maar zijn licht vooruit

Lucas componeert zorgvuldig zijn Evangelie.
Een nieuwe tijd is immers aangebroken.

De toekomst ligt open,
het oude heeft afgedaan.
God zal zich steeds opnieuw met mensen verbinden,
steeds opnieuw
op onvermoede wijze

Maria en Elisabet
hun verhaal speelt zich niet af
in paleizen of tempels
plaatsen waar gewone mensen
gehoord worden noch gezien zijn,
of erger, gekleineerd en uitgebuit worden.

Neen, de plaats van ontmoeting
is het huis van Zacharias
Maria gaat het huis van Zacharias binnen
Zacharias betekent: God denkt aan ons

In dit huis waar de herinnering aan de Eeuwige
levend gehouden wordt
in dit God-denkt-aan-ons-huis
daar zijn de twee vrouwen, Maria en Elisabet,
bereid om met God mee te doen.
Mij geschiedde naar uw woord

Deze twee vrouwen plaatsen zich in een lange traditie

Met Elisabet klinken de namen door van andere moeders,
die onvruchtbaar leken maar toch een kind kregen
Toekomst baarden voor hun volk
Sara, Rebecca, Rachel, Hanna, de moeder van Simson ...
Al die verhalen vertellen niet over 'natuurlijke' geboortes
Neen, de God van Israel, de Eeuwige is in het spel
De Eeuwige blijft zijn volk trouw
Bij God is niets onmogelijk

In Maria klinkt de naam van Mirjam door
Mirjam, de zus van Mozes en Aaron.
Mirjam had haar broertje Mozes gered
door hem in het riet te verstoppen
in een biezen mandje.
En ze had later haar broer dapper gesteund
toen hij de joden aanvoerde
weg uit het slavenland Egypte.
Ze had gezongen met alle joodse vrouwen
uit dankbaarheid aan de overkant van de rietzee.

In het boek van de Uittocht, Exodus, lezen we over Mirjam,
nadat de paarden van de farao,
met de wagens en de wagenmenners,
door de wateren van de rietzee overspoeld waren,
en de Israëlieten veilig over de droge bedding,
Mirjam haar tamboerijn pakte

en met de vrouwen dansend het refrein zong:

Zing voor de Eeuwige,
want hij is de Hoogste,
paard en berijder dreef hij in zee.

Mirjam, profetes van de bevrijding, de zangeres van een nieuwe toekomst.
En dat zal Mirjam van Nazareth, die wij met haar Griekse naam Maria aanduiden, ook zijn.

Met Maria zal een nieuwe toekomst beginnen, schrijft Lucas.
En Maria van Nazareth zingt:
De trotsen stoot hij van zijn tronen, hij verheft de geringen.

In deze lofzang, het Magnificat, klinkt niet alleen Maria,
maar klinkt de overtuiging van de hele jonge kerk door:
de kleinen moeten worden rechtgedaan.

En in die jonge kerk van die dagen werd dat waar gemaakt,
daar was het werkelijkheid geworden
-echter niet overal, echter niet altijd-
Maar het is mogelijk dat mensen met elkaar delen, elkaar recht doen.
Ja, het Magnificat is een waar overwinningslied,
een nieuw begin is aangebroken.

Het is op deze wijze dat God geschiedenis maakt,
het is een geschiedenis met ons mensen op deze aarde.
Het vraagt om toewijding, trouw en deelname.

Gods geschiedenis is nooit
een geschiedenis zonder mensen.
De Eeuwige vraagt om trouw en deelname
van ons mensen
om het aanschijn van onze wereld
vol armoede en onrecht te vernieuwen. Amen.

Aankondiging voor de collecte

Cacaoboeren en -boerinnen in Ghana, Ivoorkust en in tal van andere landen worden door ontwikkelingsorganisatie Solidaridad ondersteund. Ze werken aan een duurzamere cacao-productie. Door trainingen leren de kleine cacao-producenten hun cacaobomen goed te onderhouden en het gebruik van de dure en schadelijke chemische bestrijdingsmiddelen te verminderen. De duurzame cacao-bonen leveren uiteindelijk ook een betere prijs op. Cacao-boeren en -boerinnen komen zo uit de ergste armoede. Er is bovendien extra aandacht voor de positie van vrouwen en kinderen. Wij vragen vandaag uw gift om het werk van Solidaridad mogelijk te maken.

Een korte tekst over hoe Afrikanen nadenken over wat handel moet zijn, willen we u hierbij aanreiken:

Niet elk van ons woont aan de rivier
en niet ieder woont in het bos
daarom ruilen we met elkaar vis en wild
gevogelte en kruiden

sieraden en aarden potten
niet zozeer om er rijker van te worden
maar om elkaar het leven mogelijk te maken

Wees licht in ons bestaan

God van mensen
verwachting en verlangen
omkeer en nieuw begin
wees licht in ons bestaan

U danken wij
voor het licht dat er is
daglicht, iedere morgen opnieuw
wat er ook gebeurde
voor de belofte dat het duister van de nacht
een halt is toegeroepen
de chaos bedwongen.

U danken wij
dat uw licht omstraalt wie
niet gezien wordt of naamloos is
wie geen stem heeft in onze geschiedenis,
dat u hun God wilt zijn, onze stem en hoop
dat geen leven vergeefs is in uw ogen

U danken we
voor het verlangen in mensen
waaruit leven ontstaat en omkeer
water dat stenen breekt:
voor wie brood deelt en verwachting
voor wie geborgenheid biedt, een open huis
voor wie een opening zoekt in wat afgesloten lijkt
voor elk nieuw begin dat
recht doet en de horizon even verlegt

U bidden wij
voor wie klein gehouden leeft
of niet de kans heeft gekregen
om verwachtingen te realiseren
voor wie zelf niet kan vergeven
voor kinderen bidden wij
die zo vaak kind van de rekening zijn
zo bidden wij: HEER, ONTFERM U

U bidden wij
voor wie in de rouw is om een dierbare
voor wie juist in deze dagen
de pijn voelt van verlangen en gemis,
relaties die afgebroken werden;
en voor wie bitterheid en eenzaamheid
hand in hand gaan

U bidden wij
voor wie zich opmaakt voor het feest
van de geboorte van uw zoon
waar ook maar ter wereld
achter muren en prikkeldraad
in paleizen vol overvloed
dat het licht ons aanraakt en verwarmt
en herinnert aan wie we zijn
mensen aan het licht gebracht
lichtdragers in donkere tijden
tegen de wanhoop in
zo bidden wij: HEER, ONTFERM U

U bidden wij
dat we bij al wat speelt
op zoek gaan naar wat verlangt in ons
dat we elke stap koesteren die leidt
tot echte ontmoeting, een nieuw begin;
dat we blij durven zijn
met al wat leeft en beweegt
met schoonheid en kunst
dat we ons verplichten onze kinderen
toekomst na te laten
een wereld zonder angst en geweld,
zonder honger en armoede
een bestáánbare aarde
o God, schijn over ons bestaan!
Zo bidden wij: HEER, ONTFERM U

Onze Vader...

Bidden om opstandigheid

Jan van Opbergen

Wij bidden om de geest van opstandigheid,
even vrolijk als standvastig,
tegen alle leven dat geen leven is,
tegen alle dood die voor leven wordt versleten.

Wij bidden om de geest van opstandigheid,
even geduldig als rusteloos,
tegen alle oorlog en vijandmakerij,
tegen alle uitbuiting in het groot zowel als in het klein,
tegen alle leven op kosten van een ander.

Wij bidden om de geest van opstandigheid,
even barmhartig als resoluut,
tegen een leven van ieder voor zich en God voor ons allen.

Wij bidden om de geest van opstandigheid,

even oud als gloednieuw,
tegen alle religie die ons afleidt
van de ene aarde, het ene leven en de ene God.

Wij bidden om de geest van opstandigheid
even voorzichtig als roekeloos,
tegen de dood bij het leven.

Zo bidden wij
uit naam van Jezus,
volgeling van Mozes,
eersteling uit de doden,
beginneling in het land der levenden.

Amen

Zwarte moeder¹

Zwarte moeder
wiegt haar kind
en in haar zwarte hoofd
bedekt met zwart haar
koestert ze prachtige dromen

Zwarte moeder
wiegt haar kind
en vergeet
dat de maïs de grond al heeft uitgedroogd
dat de pinda's gisteren zijn opgegaan

Zwarte moeder
wiegt haar kind
en vergeet
haar broers die dorpen en steden bouwen
en ze metselen met hun bloed

Ze droomt van prachtige werelden
waarin haar kind naar school zal gaan
de school waar mensen studeren

Zwarte moeder
wiegt haar kind
en luisterend
naar de stem die van ver komt
meegevoerd door de winden

Droomt ze van prachtige werelden
prachtige werelden
waarin haar kind zal kunnen leven

1 Marcelino dos Campos. Uit: Stem van alarm, Stem van vuur. Uitgeverij: Het Wereldvenster, 1981

Vierde zondag van advent

20 december 2009

Lezingen bij deze zondag

Mi 5, 1-4a (6)

Luc 1,57-80

Inleiding bij deze zondag

We hebben het in deze periode voor kerst over iets wat komen gaat: advent, advenit: het/hij komt. Er is een bepaalde spanning waarin wordt toegewerkt naar een ontknoping: de komst, de geboorte van Jezus op het kerstfeest. Deze zondag wordt ook wel zondag Rorate genoemd, een afkorting van de uitroep Rorate Coeli uit de introïtus zang, dat “Dauwt Hemelen” betekent. Het verwijst naar Jesaja 45,8 waarin gesmeekt wordt om dauw uit de hemel. De hemel opent zich, het heil ontluikt, gerechtigheid en een nieuw messiaans leven worden verwacht. De hemel kan als het ware bijna niet meer wachten tot het vrede is.

Cacao is mijn hoop. Dat is het thema dat Solidaridad ons dit jaar in de adventsperiode aanreikt. Hoop en toekomst zijn in de Bijbel nauw met elkaar verbonden: de toekomst ligt voor ons open als een schepping waarin Gods Koninkrijk zichtbaar moet worden. In de spanning van Gods aanwezigheid en afwezigheid, zoeken we naar Gods toekomst. In de schriftlezing van vandaag horen we vandaag hoe Zacharias het uitjubelt; hoe er een nieuwe toekomst voor hem is aangebroken. Wat is Gods toekomst voor cacaoboeren en –boerinnen in Ghana en Ivoorkust? Wat kan er van over hun vruchteloze toekomst gezegd worden?

Gebeden

Weef ons tot een mantel van gerechtigheid

In het sterker wordende licht
van de goede boodschap
van Uw komst
stellen we ons aan U voor
zoals wij zijn,
verlangend naar vrede en gerechtigheid
schoorvoetend op zoek naar
tekenen van Uw heil,
maar de blik angstig
gericht naar achteren

Wij bidden U: leg onze handen op de rode draad van Uw geschiedenis
trek ons mee naar voren
langs de bakens van Uw rijk
weef ons
recht en averecht
tot een gordel van hoop
tot een mantel van gerechtigheid

Openingsgebed

Heer God, aan het begin van deze viering komen we tot U
We leggen in Uw handen
Ons verdriet en onze verlangens
Onze boosheid en onze vragen Wat het leven soms zo moeilijk maakt
Keer ons om naar de toekomst
Die U voor ons bedacht heeft
Een toekomst in vrede met U
Met de mensen om ons heen
In vrede met onszelf
En met wat ons in het leven overkomt
Keer ons om naar lachen, naar gelukkig zijn
Ontferm U over ons, door Christus onze Heer
Amen

Kyrie

Jezus Christus, hoop voor alle mensen
U bereidt vreugde voor de wereld
En doet mensen samenwonen
In Uw rechtvaardige liefde

Luister naar het roepen van Uw mensen
Om ontferming
En laat Uw licht opgaan over ons
Geef de wereld hoop en vrede
En maak ons geloof daadkrachtig

U hebt ons geschapen
Maar U wilt ons herscheppen
Mogen wij opnieuw geboren worden
Door Hem
Uw zoon,
Amen

Voorbede

Wij bidden u
zegen de inspanningen
die gebeuren op het
gebied van eerlijke handel
Laat er economische groei zijn
maar groei
als ondergrond
voor groei in waardigheid
groei in de schoonheid
van al die levens van
mannen en vrouwen
in de Derde Wereld
die getekend zijn
door de onwaardigheid
van de uitzichtloosheid
en de lelijkheid
van het recht der machtigen
zegen ook ons

Drempelgebed

Geef mij antwoord als ik roep
geef mij ruimte.
Gij in licht daar, wij hier mensen.
Hoor mij, wees niet doodse stilte.
Zie ons, wereld vol geweld,
fronten, getto's;
zie ons, afgebeulde aarde.
Gij in licht daar, wij hier mensen.
Hoor mij,
Wees niet doodse stilte.

Voorbeeldpreek

Luc 1,57-80

Mi 5, 1-4a(6)

Lucas vertelt ons het begin van zijn evangelie prachtig in een vijfluik: aan het begin twee scènes met een engel die de komst van een kind aankondigt, aan het slot de beide geboorten van Johannes en Jezus en in het midden de beide moeders met de beide kinderen nog in hun buik.

Geen kind. Dat was het thema van de eerste advent. Geen toekomst. Het hield allemaal op. Tot een onmogelijke zaak werd aangekondigd: ondanks de hoge leeftijd van Zacharias en Elisabet, raakte Elisabet zwanger van Johannes. De toekomst leek dood te lopen, maar bij God bleek niets onmogelijk. De natuurlijke orde bleek niet het laatste wat over de vruchteloze werkelijkheid gezegd kon worden. En nu? JHWH blijkt genadig. Na negen maanden zwijgen is de dag van haar bevalling aangebroken en brengt Elisabet een zoon ter wereld. Zacharias, de oude priester, de man van de liturgie breekt uit in gejubel en zingt:

“Dankzij de liefdevolle barmhartigheid van onze God
zal het stralende licht uit de hemel over ons opgaan
en verschijnen aan allen die leven in duisternis
en verkeren in de schaduw van de dood,
zodat we onze voeten kunnen zetten op de weg van vrede”.

Hij zingt het als lofprijs voor de God van zijn vaderen, voor de God van zijn volk, voor de burens, omwonenden en verwanten, voor heel het bergland van Judea, voor zijn vrouw.

De woorden van Zacharias zijn – net als die van Maria – stevig verankerd in de Bijbelse traditie van de wet, de profeten en vooral van de psalmen. Er staan prachtige, oeroude Bijbelse woorden in dit lied. Het gaat over ontferming, omzien, verschijning in duisternis en dood. En over vrede. Maar wat betekenen die woorden? God die zich ontfermde over Zacharias en Elisabet, over Maria, over zijn volk, ontfermt zich ook over ons. “Een schoot van ontferming is onze God”, dicht Huub Oosterhuis.

De Bijbel laat ons op verschillende plekken zien dat God juist in de woestijn, in de wildernis, op de plekken waar chaos heerst, een schoot van ontferming wil zijn. Zo verging het Mozes en het volk Israël, zo verging het Zacharias en Elisabet, zo verging het ook Jezus en Johannes en zo zal het ook ons vergaan.

De zanger van U2, Bono, heeft ooit gezegd dat het enige waar alle religies het over eens zijn, is dat God met de kwetsbaren en de armen is.

Dat God woont in de kartonnen dozen waar de armen hun huis van hebben gemaakt; in het zwijgen van een moeder die haar kind besmette met een virus dat een einde aan hun beider levens zal maken. Dat God is in de uitroepen die boven het puin van de oorlog uitkomen; in de brokstukken van verspilde mogelijkheden en levens en dat God bij ons is als wij bij hen zijn.

Het is ook niet toevallig dat er in de Bijbel veel over armoede gesproken wordt. De enige keer dat Jezus veroordelend is, gaat het om de armen. “Ik verzeker jullie: alles wat jullie gedaan hebben voor een van de onaanzienlijkste van mijn broeders of zusters, dat hebben jullie voor mij gedaan”, staat er geschreven. God is bij de armen en bij ons als wij bij hen zijn.

In de eerste advent zagen we dat het Latijn twee woorden voor toekomst kent: *futurum* en *advent*. *Futurum* vindt zijn oorsprong in het hier en nu. *Advent* betekent iets anders. U voelt de spanning. Enerzijds hebben we het te doen met het hier en nu. De toekomst die uit het heden – het hier en nu – voortkomt. Het hier en nu voor cacaoboeren is die van ongeschikte, onvruchtbare grond voor landbouw, die van geweld, corruptie, slechte infrastructuur, analfabetisme. Die van gebrekkige gezondheidszorg. En voor ons? Wij kunnen onze toekomst naar de hand zetten.

Zacharias roept ons om weg te trekken uit de duisternis en dood. Advent. We mogen leven uit wat ons is toegezegd. We mogen dromen van een wereld die soms oplicht. Er ontstaat een andere dynamiek.

Dit visioen wil ook Solidaridad dienen. Solidaridad wil dat mensen verantwoordelijkheid nemen voor elkaar vooral voor “allen die leven in duisternis en verkeren in de schaduw van de dood”. Ze doet dit op haar eigen manier, door te werken aan een duurzame economie. Een economie die mensen niet uitsluit en uitbuit.

Opkomen voor de kleine cacao-boeren in Ghana en Ivoorkust, is waar Solidaridad naar omziet. Mannen en vrouwen in die West-Afrikaanse landen werken aan gerechtigheid. Solidaridad steunt hen, ook namen ons. De cacao-boeren en -boerinnen zien uit naar een nieuwe wereld waar ze kunnen werken zonder uitbuiting. Waar mannen en vrouwen samen beslissingen nemen, waar hun werk wordt beloond en waar chemicaliën niet langer het water verontreinigen.

Solidaridad vraagt onze aandacht voor het kunnen blijven opzetten van nieuwe duurzame handels ketens, waar mensen verantwoordelijk voor elkaar nemen, zodat wij als consumenten ook onze verantwoordelijkheid kunnen nemen. In de cacao-keten geeft Solidaridad daarom steun aan cacao-boeren en -boerinnen. Zij staan aan het begin van de cacao-keten. Ook is Solidaridad in gesprek met de grote spelers in de cacao-overwerkende industrie als Mars en Nestlé. Zij zullen de duurzame cacao op de markt brengen.

Verwachtingsvol werkt Solidaridad aan duurzame en sociaalverantwoorde grondstoffen voor heerlijke chocola. Chocolade met respect voor mens en milieu.

Aan ons wordt gevraagd mee te helpen die nieuwe toekomst mogelijk te maken. Door het werk van Solidaridad te steunen, door als consument duurzame en sociaalverantwoorde chocola te kopen.

Ja, de toekomst lacht ons toe. En visioen van licht zal uit de hemel over ons opgaan. En verschijnen aan allen die leven in de duisternis en verkeren in de schaduw van de dood. Amen.

Gebed

De droomkoning

God,
wij weten dat we
op heel veel punten tekort schieten
Onze wereld, die U zo mooi hebt
geschapen, heeft schroeiplekken
door de vele oorlogen,
en stinkt omdat we schrijnende armoede
nog steeds niet hebben kunnen uitbannen.
Soms kunnen we ons uit compassie
inzetten voor de ander,
maar vaak ook niet,
wanneer onze eigen levens onze volledige
aandacht opeisen.

Heer, hoeder van ons bestaan,
blijf ons achtervolgen
met het beeld van de droomkoning
onder wiens leiding de bergen

vrede brengen aan de volkeren
en de heuvelen gerechtigheid en brood
aan de ontredderden en de hongerigen.
Wees met ons, als wij, bevrijd van angst en egoïsme
met anderen de woestijn intrekken
op weg naar het land van de toekomst.
Amen

Aankondiging voor de collecte

Waar we met advent dromen van een wereld waar vrede en rechtvaardigheid zullen heersen, laat Solidaridad zien dat de droom van eerlijke handel daaraan bij kan dragen. Voor de verwezenlijking van die droom zijn wel veel inspanningen vereist. Scholing, voorlichting en organisatie van boeren en boerinnen in het zuiden zijn noodzakelijk. Maar ook het omschakelen naar milieuvriendelijkere productiemethoden en het creëren van een afzetmarkt voor duurzame cacao in Europa.

Daar is natuurlijk geld voor nodig. En Solidaridad hoopt op uw steun. Dat u als consument uw taak op u neemt en eerlijke producten koopt, en op uw financiële bijdrage om dit mogelijk te maken. De cacao-boeren en -boerinnen zoals Simone Gohou zullen u dankbaar zijn. We bevelen deze collecte van harte bij u aan. Zo maken we een verschil.

Verhaal

Op een reis kwam rabbi Jehuda Zwi van Stretyn aan de weet dat rabbi Sjimón van Jaroslav dezelfde weg reed in tegengestelde richting. Hij klom van de wagen en liep hem tegemoet. Maar ook rabbi Sjimón had van zijn nadering gehoord en was uitgestapt en kwam hem tegemoet. Ze begroetten elkaar broederlijk. Dan sprak rabbi Jehuda Zwi: Nu is me de zin duidelijk van de spreek: 'Mensen ontmoeten elkaar, bergen niet'. Als de een zich voor een eenvoudig mens houdt en de ander ook, kunnen ze elkaar tegenkomen. Maar als de een zich voor een hoge berg houdt en de ander ook, kunnen ze elkaar tegenkomen. Maar als de een zich voor een hoge berg houdt en de ander ook, kunnen ze elkaar niet ontmoeten'.

Uit: Chassidische vertellingen, 420

Om te zingen

Gij die boven mensen uit VL 258
Laudate omnes gentes *Tussentijds* 40
Keer U om VL 240
Een schoot van ontferming VL 236
Gezang 128 *Liedboek der Kerken*
Gezang 70 *Liedboek der Kerken*
Gezang 280 *Liedboek der Kerken*

Solidaridad

't Goylaan 15, 3525 AA Utrecht
tel.: 030-272 03 13 · fax: 030-272 01 94
email: info@solidaridad.nl · internet: www.solidaridad.nl

Gironummer voor giften 180 44 44

